

miféle védelmet nem nyújtott kódarabok, vasbotok ellen.

A sisak tervezője Nemes Mihály festőművész — akiről különben azt mondják: *ő öltöztette diszbe a magyar nemzetet*, miután ő tervezte a testőrök, a koronaőrök, a palotaőrök diszruháját is — a következőket mondotta a Nemzeti Ujság munkatársának:

— 1906-ban kaptam a megbízást: tervezek diszsisakot a rendőrség számára. A megbízást Boda Dezső főkapitány adta gróf Andrássy Gyula belügyminiszter utasítására. Egyedül engem bíztak meg, mást fel sem szólítottak!

— Elgondolásom az volt — folytatta —, hogy az ősi jász sisak, ami végigvonult a seregek történetén és a maga teljes szépségében a Zrinyi-sisaknál kulminált, kell, hogy kiindulásom alapja legyen. Jól ismertem a szigetvári hős híres diszsisakját, többször alaposan szemügyre vettem Bécsben, ahol őrizték. A felfelé csucosodó sisak tulajdonképpen hunszittya eredetű. Mégis mi magyarok fejlesztettük azt ki a legformásabbra, töröknél, tatárnál egészen „degenerálódott”, nálunk a legnemesebb formában fejlődött ki.

— A rajzokat, amint elkészültek, bemutatam a bírálóbizottságnak — mondotta az ősz festőművész. — A bizottság tagjai gróf Andrássy Gyula belügyminiszter, gróf Hadik János államtitkár és Boda Dezső főkapitány voltak. A rajz tetszett. Megrendelték először az első példányt és amikor ez is megfelelt, egy egész szállítmány sisakot.

Zrinyi Miklós sisakja és az 1909-ben rendszerezített rendőrsisak

— A Zrinyi-sisakot az jellemzi, hogy magasabb, mint a többi hasonló formájú Árpád-sisak — mondotta még Nemes Mihály. — Hasonlóképpen, mint az angol gránátos kucma, magasabbá, daliásabbá változtatja viselőjét. Amikor 1909-ben először a lovasrendőrök jelentek meg sisakkal — ők kapták meg elsőnek —, sokan azt mondták: „Ime, a történeti festményekről kiléptek Zrinyi katonái!” Az úri közönségnek akkor különösen nagyon tetszett a sisak. A rendőrtisztek egy kicsit teatrálnak találták. Az egyszerű emberek között akadt, aki azt mondotta: *tűzoltósisakot kaptak a rendőrök!* Abban azonban megegyezett a vélemény, hogy sokkal inkább a rendőrnek való, mint az addigi waffenrock-os, lőszörös, betyáros kalapban végződő viselet.

— 1909-ben öltötték fel tehát a rendőrök az új egyenruhát. Ez az új ruha a gyalogosoknál és lovasoknál egyaránt ősi magyar motívumok alapján készült. A sötétkék atillát igen szépen diszítette az ezüst, tiszteknél pedig az aranyfonálból szőtt zsinór. A számjelzés ekkor került az övre. Korábban a rendőr nyakában függő fémlemezre volt vésve a szám, pedig ez a nyaklemez teljesen német eredetű! Néhány évvel később hasonló magyar ruhát kaptak a *határrendőrök* is, azzal a különbséggel, hogy náluk szürke színű szövetből készült az atilla.

Az a szép egyenruha, amelyet Nemes Mihály tervezett, 1937-ig volt használatban. Akkor kapta a rendőrség a manapság is viselt szürkeposztó-egyenruháját. Ez az új uniformis igen hasonló a honvédtisztek diszruhájához. Korábban azért kellett Nemes Mihály festőművésznek a katonaruhától teljesen elütő diszítésű és formáját terveznie, mert a bécsi közös hadügyminisztérium kívánta így. A nemesivelési, szépformájú Zrinyi-sisak mégis megmaradt. Dobban a magyar szív, ha meglátja!

Sok szép ünnepélyen szerepelt. A legnagyobb hatást mégis az elmúlt őszén váltotta ki. A visszatért Felvidékre bevonuló magyar csapatokkal együtt menetelt a diszsisakos rendőrlégénység, ők tartották fenn a rendet ilyenkor a városokban. Az ezüst címer mellé a sisakra ekkor nemzeti szín pántlika került. Abban pedig, hogy az ujjongó, könnyes, mámoros fogadtatás még lelkesebbé és élénkebbé vált — akik ott voltak, tanuk rá — része volt az ezüst-fekete, magyarcímeres nemzetiszín-szalagos Zrinyi-sisaknak is!

Nagyrévi György

Harminc éve áll őrt a pesti utcán a Zrinyi-sisakos rendőr

A magyar főváros és a vidéki városok jellegéhez hozzátartozik a magyar rendőr magyaros, férfias megjelenése is. Világot járó külföldiek nem egyszer megírták: mennyire elbűvölte őket a magyar rendőr határozott, katonás és mindamellétt udvarias és előzőkeny fellépése. Mert — a magyar rendőr nem cigarettázik szolgálat közben, mint a párisi, bár van éppen olyan szemfüles és ügyes, mint francia kollegája, — sőt van olyan katonás és kimért, mint a német „Polizei Wachtmeister“, csak hogy mozgékonyabb, fürgébb annál. Előzékenységekben, udvariasságban pedig — ugyancsak a külföldiek állapították ezt meg — felülmúlja a híres londoni Bobbykat. Mindenféleképpen méltó párja az ugyancsak sokat megdicsért és ugyancsak „stramm“ megjelenésű világhíres magyar csendőrnek.

A magyar rendőr egyszerű, de mégis jól szabott és mindig rendes, kifogástalan egyenruhájához — ezt is megállapították a külföldiek — ünnepségek, diszkitvonulások alkalmával *diszsisak* járul. Ez az ugynevezett Zrinyi-sisak, amely szintén jellegzetes magyar specialitás, ezen a nyáron 30 éves. Pontosan harminc esztendővel ezelőtt, 1909 nyarán jelentek meg először a pesti utcákon a rendőrök az új ezüst-feketés diszsisakban. Nemes Mihály

festőművész tervezte annakidején a rendőrség diszfüvegét. Hosszu évek teltek mégis el, amíg az első sisak elkészült, amelyet azután magának az uralkodónak mutattak be legfelsőbb jóváhagyás végett.

1909-ig a *budapesti* rendőrség — tudjuk, hogy a rendőrséget országosan csupán 1909-ben államosították — ezüstsujtásos fehérforgós, fehér lőszördiszes *nemezkalpagot* viselt. A nemezkalpag mellé Waffnerock-szerű dolmány járt, csupán a lovasrendőrök hordtak zsinóros atillát. 1909-ben az egyenruhakérdést teljesen rendezték, mert a sisak mellé egészen új, magyaros szabású egyenruhát kapott a rendőrlégénység és a tisztikar.

A nemezkalapos, waffnerockos egyenruha megváltoztatására már a századforduló idején gondoltak. A sisakot magát I. Ferenc József egyenes kívánságára rendszeresítették. A király ugyanis többször kijelentette a magyar államférfiak előtt: *Bécsben is sisakja van a rendőrnek, legyen a pestinek is!* Azt is mondotta még az uralkodó: *Sokkal inkább való sisak a rendőr fejére, mintsem kalap.* A belügyi kormány pedig annál is inkább örömmel teljesítette I. Ferenc József kívánságát, mert az 1900-as években egyre gyakrabban megismétlődő utcai tüntetéseknél a kalap sem-